

Náhrada škody

Za současné právní úpravy se náhrada škody uvedením do předešlého stavu uplatní tehdy, je-li fakticky možná, což znamená nejen možnost faktickou, právní, ale též možnost hospodářskou, tj. splnění podmínky smysluplnosti opravy věci při současném přihlédnutí k poměrům poškozeného a jeho zájmu na zachování neporušitelnosti vlastnictví konkrétní věci. Zcela obecně lze považovat za přípustné zhruba 30% překročení celkové obvyklé ceny poškozené věci, neboť více jak o třetinu vyšší náklady na opravu věci oproti její obecné ceně před poškozením již zpravidla představují nepoměrně vysoké náklady a znamenají příliš drahou a v důsledku toho i ekonomicky neefektivní opravu věci (cena opravy vyčíslená nad třetinové převýšení obvyklé ceny věci před poškozením představuje zpravidla překážku pro náhradu škody uvedením do předešlého stavu pro tzv. hospodářskou nemožnost tohoto způsobu plnění).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 533/2022-218 ze dne 20.9.2023)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobkyně: S. B., zastoupená Mgr. P.H., advokátem se sídlem Š., proti žalované: Lesy České republiky, s. p., se sídlem H.K., zastoupená JUDr. L.E., advokátem se sídlem P., o 221 013 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Šumperku pod sp. zn. 218 C 8/2019, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 2. 9. 2021, č. j. 69 Co 192/2021-195, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 2. 9. 2021, č. j. 69 Co 192/2021-195, a rozsudek Okresního soudu v Šumperku ze dne 30. 4. 2021, č. j. 218 C 8/2019-167, se ve výrocích II až V zrušují a v tomto rozsahu se věc vrací Okresnímu soudu v Šumperku k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

1. Okresní soud v Šumperku rozsudkem ze dne 30. 4. 2021, č. j. 218 C 8/2019-167, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni 33 070 Kč s příslušenstvím (výrok I), ohledně částky 187 943 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl (výrok II), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky III až V). Vyšel ze zjištění, že žalovaná v prosinci 2016 vytěžila dřevo pokácením stromů na pozemku žalobkyně parc. č. XY, trvalý travní porost, v katastrálním území XY (dále jen „pozemek“), aniž by k tomu měla její souhlas. Pokáceno bylo devět lip, jeden klen a jeden habr. V územním plánu obce XY je pozemek veden v ochranném pásmu lesa 50 m od okraje pozemků určených k plnění funkcí lesa a současně je zařazen do ploch SV (plochy smíšené obytné venkovské s koeficientem 0,40; tedy 40 % plochy pozemku k zastavění). Na pozemku se podle stavu dotčených i okolních pařezů nacházel lesní porost, respektive okraj lesního porostu stejného charakteru i věku v rámci většího komplexu lesa. Pro stanovení výše škody měl soud k dispozici dva znalecké posudky. Jednak posudek předložený žalobkyní, který zpracoval Ing. Machovec podle metodiky oceňování trvalé zeleně, která stanovuje výši ceny (náhrady), za kterou by bylo možno v nejkratší možné době uvést porosty do obdobného stavu jako před jejich poškozením nebo odstraněním. Takto stanovená cena ve výši 221 013 Kč odpovídá nákladům na dlouhodobou péči o dřeviny. Soudem zadaným znaleckým posudkem zpracovaným Ing. Navrátilem, který dotčené stromy posoudil jako lesní porost na nelesním pozemku, byla výše škody stanovena jako cena z předčasného smýcení podle vyhlášky č. [55/1999 Sb.](#), o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích a určení ceny vytěžené dřevní hmoty. Byla kalkulována z celkové vytěžené hmoty, průměrné modelové sortimentace pro jednotlivý strom a z průměrné ceny sortimentu vztažené k šetřenému období, k místu a času těžby, přičemž celková

škoda způsobená vytěžením 11 stromů byla stanovena částkou 33 070 Kč. Pozemek žalobkyně v roce 2019 prodala. Po právní stránce soud uzavřel, že žalovaný pokácením (vytěžením) stromů na pozemku žalobkyně bez jejího souhlasu zasáhl do jejího vlastnického práva k nim, a způsobil jí tak škodu, kterou je podle § 2910 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014 (dále jen „o. z.“) povinen nahradit, a to přestože v době rozhodování soudu již pozemek nevladnula. Uzavřel, že uvedení do původního stavu není možné, a proto se škoda hradí v penězích. Při určení výše škody soud vyšel ze znaleckého posudku Ing. Navrátila, neboť Ing. Machovec použil nesprávnou metodu oceňování, jestliže stromy ocenil, jako by to byly okrasné dřeviny, např. v zámeckém parku.

2. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 2. 9. 2021, č. j. 69 Co 192/2021-195, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v napadeném zamítavém výroku II i v nákladových výrociích a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně i jeho právního posouzení, pokud jde o odpovědnost žalované za škodu. K námitkám žalobkyně týkajícím se výše škody poukázal na to, že stromy rostoucí na jejím pozemku nebyly výsledkem žádné zvláštní pěstební činnosti, rostly volně spolu s lesem, na okraji lesa, aniž by bylo třeba zvláštních nákladů na jejich dopěstování. Není proto důvodu, aby byla výše škody stanovena ve výši nákladů na dopěstování náhradních výsadeb do stejného nebo obdobného stavu jako před poškozením. Byť by skutečná škoda měla zásadně odrážet náklady na uvedení v předešlý stav, v daném případě, kdy stromy rostly volně jako faktická součást lesa a mohly by opět vyrůst, není na místě stanovit výši škody jako náklady na dopěstování náhradní výsadby. Odvolací soud uzavřel, že skutečnou škodu (§ 2952 o. z.) je nutno odvozovat nikoli od nákladů na dopěstování náhradní výsadby, ale od ceny vytěžené dřevní hmoty, která byla stanovena znaleckým posudkem Ing. Navrátila včetně škody vzniklé z předčasného smýcení a v této souvislosti odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2466/2014, v němž soud dovodil, že vlastníku neoprávněně pokácených porostů náleží náhrada škody ve výši odpovídající ceně vytěžené dřevní hmoty, nikoliv částka odvozovaná od tzv. ekologické újmy ve smyslu § 10 zákona č. [17/1992](#) Sb., o životním prostředí.

3. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v odchýlení se od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, případně jde o otázky v rozhodování dovolacího soudu dosud nevyřešené. Jako dovolací důvod uvádí nesprávné právní posouzení věci. Odkazuje na § 2926 o. z. a namítá, že skutečná škoda v zásadě odpovídá nákladům na uvedení nemovité věci do původního stavu (účelné opravě), případně rozdílu mezi hodnotou (cenou) věci před škodnou událostí a po škodné události. Cena dřevní hmoty nákladům na uvedení nemovité věci do původního stavu zjevně neodpovídá. Odkaz odvolacího soudu na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2466/2014 považuje dovolatelka za nepřiléhavý, neboť pozemek nebyl pozemkem lesním, stromy netvořily souvislý lesní porost, nýbrž ohraničovaly pozemek, tvořily stín studni s vodní nádrží zásobované povrchovými a těsně podpovrchovými vodami a dotvářely charakter pozemku. Navíc se jedná o pozemek určený podle územního plánu k zastavění. Pokácené stromy neměly charakter lesního porostu na nelesním pozemku, neplnily žádnou funkci lesa. Dovolatelka rovněž namítala, že při hodnocení znaleckých posudků soud nerespektoval rozhodnutí dovolacího soudu sp. zn. 32 Cdo 1120/2017 ani Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2253/13. Jako dosud dovolacím soudem neřešené předkládá otázky zda 1) lze považovat 11 vzrostlých listnatých stromů na okraji louky o výměře 2241 m² za tzv. lesní porost na nelesním pozemku, když pozemek funkci lesa neplní, a to i proto, že je podle územního plánu určen k zastavění, 2) lze výši škody skácením 11 vzrostlých listnatých stromů na okraji nelesního pozemku určit součtem tzv. vyhláškové ceny dřevní hmoty a tzv. škody za předčasné smýcení, nebo je nutno vyjít ze znění § 2951 a § 2969 odst. 1 o. z. a škodu určit v rozsahu odpovídajícím nákladům na uvedení v předešlý stav, v tomto případě nákladům na dopěstování dřevin do obdobného rozsahu, 3) lze k určení výše škody způsobené neoprávněným vykácením stromů na nelesním pozemku ve smyslu zákona č. [151/1997](#) Sb., o oceňování majetku, použít analogii práva, a to podzákonný právní předpis provádějící jiný zákon, v tomto případě vyhlášku č.

[55/1999](#) Sb. k zákonu č. [289/1995](#) Sb., o lesích, a 4) lze k určení škody způsobené neoprávněným vykácením stromů na nelesním pozemku použít metodu zjištění ceny pozemku před vznikem škody a po jejím vzniku. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

4. Žalovaná ve svém vyjádření uvedla, že dovolání trpí vadami, považuje ho za nepřipustné, nedůvodné, a navrhla jeho odmítnutí.

5. Nejvyšší soud posoudil dovolání podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (dále jen „o. s. ř.“), a jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., a je přípustné pro řešení otázky stanovení výše náhrady škody způsobené pokácením stromů na nelesním pozemku, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Dovolání je důvodné.

6. Podle § 2951 odst. 1 o. z. škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.

7. Podle § 2952 věty první o. z. hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).

8. Podle § 2969 odst. 1 o. z. při určení výše škody na věci se vychází z její obvyklé ceny v době poškození a zohlední se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.

9. Žalobkyně jako poškozená požadovala, aby jí byla škoda vzniklá pokácením stromů nahrazena v penězích. Ve smyslu § 2952 věty první o. z. má právo na to, aby jí byla nahrazena skutečná škoda. Skutečnou škodou se ve smyslu tohoto ustanovení rozumí zmenšení existujícího majetku poškozeného (popřípadě zvětšení jeho dluhů) ve srovnání se stavem, jaký zde byl před způsobením škody. Skutečnou škodou na věci (movité i nemovité) je pak podle § 2969 odst. 1 o. z. újma, která znamená snížení hodnoty věci v důsledku jejího poškození oproti stavu před poškozením, a při určení její výše se zásadně vychází z obvyklé ceny věci v době poškození, přičemž zároveň se přihlíží k tomu, co musí poškozený účelně vynaložit k obnovení nebo nahrazení funkce (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2202/2019, uveřejněný pod č. 74/2021 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní, dále jen „Sb. rozh. obč.“). Judikatura přitom dlouhodobě setrvává na závěru, že peněžité náhrada úbytku způsobeného škodou na věci je buď ekvivalentem hodnot, které je nutné vynaložit, aby došlo k uvedení věci do předešlého stavu (stanovisko občanskoprávního kolegia bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. 11. 1970, Cpj 87/70, č. [55/1971](#) Sb. rozh. obč.), nebo (zejména není-li uvedení do stavu před poškozením možné) lze vycházet z ceny, jakou věc měla v době poškození, a z rozsahu, v jakém byla poškozena zásahem škůdce, tedy výši odškodnění lze stanovit rozdílem mezi obvyklou cenou bezprostředně před poškozením a po poškození. Výše náhrady škody na věci se proto odvozuje od ceny věci, což je podle § 492 odst. 1 o. z. hodnota věci vyjádřená v penězích; ta se zásadně určuje jako cena obvyklá. Cena obvyklá ve smyslu § 2969 odst. 1 o. z. pak představuje cenu, za kterou lze v daném místě a čase a za obvyklých obchodních podmínek pořídit náhradní věc stejných kvalit, přičemž takto stanovená cena je v prostředí státem neregulovaného hospodářství cenou tržní, ovlivněnou nabídkou a poptávkou na trhu (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu, a to usnesení ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 25 Cdo 2818/2015, publikované pod C 15137 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, dále jen „Soubor“, rozsudky ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 861/2018, Soubor C 18012, ze dne 11. 10. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2782/2017, publikovaný pod č. [8/2019](#) Sb. rozh. obč., obdobně též usnesení ze dne 25. 7. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1637/2019, nebo rozsudek ze dne 16. 5. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2651/2021).

10. Jak vyplývá z uvedeného výkladu, připadají v úvahu dva způsoby peněžní náhrady škody na věci,

a to stanovené buď rozdílem obvyklé ceny věci před poškozením a po poškození, anebo ve výši nákladů potřebných k uvedení věci do stavu před poškozením, nejsou-li však takové náklady zjevně nepřiměřené obvyklé ceně věci před poškozením (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2016, sp. zn. 25 Cdo 2062/2016). Není-li uvedení věci do původního stavu možné, protože věc je zcela zničena, ztracena, poškozena natolik, že by její obnovení znamenalo vytvoření nové věci, ani případnou opravou by nebyla obnovena její funkce, anebo by náklady na opravu převýšily obvyklou cenu věci před poškozením, je jediným možným způsobem určení výše škody rozdílem mezi cenou obvyklou před poškozením a po něm (obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3074/2010, Soubor C 13078). Z tohoto závěru, odpovídajícího předchozí právní úpravě, lze v obecné rovině stále vycházet, byť nová právní úprava dává přednost nahrazení škody uvedením do předešlého stavu (§ 2951 odst. 1 o. z.). Za současné právní úpravy se proto náhrada škody uvedením do předešlého stavu uplatní tehdy, je-li fakticky možná, což znamená nejen možnost faktickou, právní, ale též možnost hospodářskou, tj. splnění podmínky smysluplnosti opravy věci při současném přihlídnutí k poměrům poškozeného a jeho zájmu na zachování neporušitelnosti vlastnictví konkrétní věci. Zcela obecně lze považovat za přípustné zhruba 30% překročení celkové obvyklé ceny poškozené věci, neboť více jak o třetinu vyšší náklady na opravu věci oproti její obecné ceně před poškozením již zpravidla představují nepoměrně vysoké náklady a znamenají příliš drahou a v důsledku toho i ekonomicky neefektivní opravu věci. Lze proto uzavřít, že cena opravy vyčíslená nad třetinové převýšení obvyklé ceny věci před poškozením představuje zpravidla překážku pro náhradu škody uvedením do předešlého stavu pro tzv. hospodářskou nemožnost tohoto způsobu plnění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2651/2021, publikovaný pod č. [28/2023](#) Sb. rozh. obč.).

11. Žalobkyně byla vlastnící pozemku, který měl podle zápisu v katastru nemovitostí charakter trvalého travního porostu a nacházel se v místě, které bylo podle územního plánu určeno k částečnému zastavění. Nejednalo se o lesní pozemek, stromy neplnily funkci lesa, tvořily jeho přirozený okraj. Byť nebyly výsledkem pěstební činnosti, dotvářely charakter pozemku žalobkyně. Jednalo se o vzrostlé stromy, které byly součástí jejího pozemku (§ 505 o. z., § 507 o. z.) a jako takové měly (mohly mít) vliv na jeho hodnotu. Tím, že žalovaný tyto stromy protiprávně pokácel a takto získané dřevo odvezl, zasáhl do jejího vlastnického (absolutního) práva a způsobil jí škodu, která může spočívat nejen v hodnotě odvezeného dřeva, ale i ve snížení obvyklé ceny pozemku.

12. Takto vzniklou škodu v daném případě nelze reparovat uvedením do původního stavu. Nejen proto, že žalobkyně již není vlastnící pozemku, který po vzniku škody prodala, ale i proto, že při dlouhodobosti růstu a možného odlišného vývoje tohoto typu porostů (vzrostlých stromů) nelze dosáhnout téhož stavu jako před škodní událostí (faktická nemožnost uvedení v předešlý stav). Není-li tedy naturální restituce možná, je třeba určit výši škody rozdílem mezi obvyklou cenou věci před poškozením a po něm. Jestliže pokácené stromy na jiném než lesním pozemku (§ 3 odst. 1 zákona č. [289/1995](#) Sb., lesního zákona) byly součástí pozemku žalobkyně, tedy součástí věci nemovité, představuje skutečná škoda rozdíl mezi v době vzniku škody obvyklou cenou nemovitosti (pozemku), jehož součástí stromy byly, a cenou pozemku po jejich odstranění. Vzhledem k tomu, že žalobkyně vlastněné pokácené stromy byly žalovaným odvezeny, je nutno v rámci odškodnění zohlednit i obvyklou cenu takto žalovaným získaného dřeva.

13. Z výše uvedeného je zřejmé, že za daných skutkových okolností nelze stanovit náhradu škody ve výši nákladů na dopěstování náhradních výsadeb do stejného nebo obdobného stavu jako před poškozením. Taková náhrada by totiž představovala obdobu hodnot, které by bylo nutno vynaložit, aby došlo k uvedení věci do předešlého stavu, což však v projednávané věci není možné. V posuzované věci pak není na místě stanovit výši škody ani podle vyhlášky č. [55/1999](#) Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích. A to nejen proto, že pokácené stromy neplnily funkci lesa, nebyly lesním porostem a nenacházely se na lesním pozemku, ale především proto, že

vyhláška nezohledňuje případnou změnu hodnoty kácením dotčeného pozemku ani cenu vytěženého dřeva, které ovlivňuje nabídka a poptávka na trhu v době vzniku škody. Jinak řečeno, škoda stanovená podle vyhlášky nezohledňuje tržní cenu ať již pozemku nebo dřeva, a proto podle ní určená výše škody neodpovídá § 2969 odst. 1 o. z. ani citované judikatuře. Odkaz odvolacího soudu na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2466/2014 není na projednávanou věc přílehlavý proto, že předmětem uvedeného řízení (a tedy otázkou, kterou dovolací soud řešil) bylo posouzení, zda je možno (kromě náhrady za vytěženou dřevní hmotu) poskytnout i náhradu za ekologickou újmu podle § 10 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, tedy podle veřejnoprávního předpisu, který není použitelný pro řešení soukromoprávních vztahů.

14. Dovolací soud tedy uzavírá, že odvolací soud při stanovení výše škody postupoval v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu a nesprávně stanovil výši vzniklé škody. Dovolací důvod je tak naplněn.

15. Nejvyšší soud se pro nadbytečnost nezabýval první dovolatelkou formulovanou otázkou ani námitkami směřujícími proti postupu obou soudů při odstraňování rozporu mezi oběma znaleckými posudky, neboť ani jeden z nich nepoužívá metodu, na základě níž by bylo možno dospět k výši škody v souladu s výše uvedenými závěry.

16. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné vady neshledal.

17. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí také pro rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. také tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)